

enkele verzen, of zelfs enkele woorden zijn geïnterpoleerd.¹⁸⁾

Hoe dan deze gedachte in het Nieuwe Testament is gekomen, wordt door de critici verschuldend beoordeeld. Velen zijn geneigd met Harnack¹⁹⁾ aan te nemen, dat deze gedachte te danken is aan een verkeerde uitlegging van Jes. 7:14. Anderen denken aan heidensche invloed. Eenstemmigheid is hierover niet bepaald. Harnack spreekt in zijn Dogmengeschiede²⁰⁾ van een „unerfreuliche Musterkarte“ en memoreert, dat Seidel en Van den Bergh van Eysinga denken aan het Boeddhisme als bron; Gardner en Bousset aan Egyptischen invloed; Funkel en Cheyne aan een Babylonischen oorsprong; Pfeiderer aan een Phrygischen cultus; Schmidt aan Perzische leer; Usener aan Griekse mythologie; Dietrich aan den Mithrasdienst; Butler aan de eusebische of andere mysteriën enz.

De gedachte aan Heidensch-mythologische invloed heeft vooral ingang gevonden door de religieus-geschiedelijke methode, die op het Nieuwe Testament werd toegepast. K. Thieme kon derhalve zeggen, dat de bestrijding van de gedachte van de maagdelijke geboorte vooral te danken was aan de religieus-historische bijbeleriek.²¹⁾

Het felt, dat er zooveel verschil is in het zoeken naar den oorsprong van deze gedachte, pleit er niet voor. Toch is daarom de religieus-historische beschouwing van de maagdelijke geboorte niet zonder waarde. Zij toont hierin ook weer, dat de gedachte van de goddelijke afkomst van den Verlosser diep is doorgedrongen in heel het menschelek gedachte.²²⁾

2. Dogmatische bezwaren. Deze ontmoeten we vooral bij E. Brunner. Hij meent, dat deze leer vooral is opgekomen uit dogmatische motieven.²³⁾ De eerste grond zou geweest zijn: dat een natuurlijke geboorte in strijd zou zijn met de betekenis van het feit der menschevoering. Maar volgens Brunner is de leer van de maagdelijke geboorte een verkleining van het wonder der menschevoering van Christus. Zegt men dat het onwaardig zou zijn, dat de Heiland op de gewone wijze mensch was geworden, dan wil Brunner er nadruk op leggen, dat de Heiland juist op onwaardige wijze geboren moest worden. Dat is de grondtrek van de bijbelsche openbaringsgedachte. Hier staat Brunner lijnrecht tegenover Kohnstamm, die de maagdelijke geboorte juist daarom verworpt, dat het huwelijk daarmee wordt gediskwalificeerd.²⁴⁾ Wanneer de maagdelijke geboorte wordt verdedigd met een beroep op de leer van de erfzonde, dan merkt Brunner op dat noch de geboorte uit een zondige moeder de zondeloosheid waarborgt, noch de geboorte uit man en vrouw de zondeloosheid kan verhinderen.

Brunner ziet in de leer van de maagdelijke geboorte een poging om in een overigens natuurlijk iets een goddelijk „stuk“ in te plaatsen, en wel een waarnemingsfeit, waarvan twee menschen iets konden weten zonder geloof.²⁵⁾ Brunner verworpt deze gedachte, omdat hij ze niet kan plaatsen in zijn systeem.²⁶⁾

Het is hier de plaats om iets te zeggen van de meening van Brunner's vroegeren medestander Karl Barth. Deze aanvaardt de maagdelijke geboorte²⁷⁾, en bestrijdt Brunner op dit punt. Maar de redeneermethode is geheel aan die van Brunner analoog. Hij laat eerst zien, hoe zwak eigenlijk het Nieuwtestamenteel getuigenis is en geeft daarna de verdediging.

Dit leerstuk ligt aan den rand van de openbaring, heeft geen ontische, wel moëtische betekenis.²⁸⁾ 't Kan niet vergeleken worden met de erkenning van Christus' waarchachtige godheid en menscheheid. 't Is een aanduiding van het karakter van dit mysterie. Barth beschouwt het als een signum, een teeken, dat heenwijst naar een feit. Het feit is het belangrijkste. Dat wil niet zeggen, dat het teeken indifferent is.

3. Morele bezwaren. Het is vooral Prof. Kohnstamm, die moreel bezwaar heeft ingebracht tegen deze leer. Zie wordt door deze leer het gezin in zijn wezen vernietigd. Wanneer Jezus geen menschelek vader heeft gehad, dan staat het menschelek vaderschap als zoodanig onherroepelijk en in geheel exceptioneelen zin, onder den vloek der zonde. Van hieruit is nog slechts één uitredding: het klooster.²⁹⁾

18) Aangehaald bij Orr, a.w. p. 48.

19) Zie J. Gresham, Machen, a.w. p. 44-237; H. Weizel, Bibl. Theologie 1911, zegt: Man kann mit der Streichung von 4 Worten (in Luc. 1:34) auskommen! Dat is de bedoeling. Men wil „auskommen!“

20) Dogmengeschiede, I, p. 113.

21) a.w. p. 113.

22) Theol. Blätter, 1932, p. 300. Vgl. R. G. G. 2 I. Babylon III, kol. 719, Christologie II, kol. 1604, C. Cleinen, Religions-geschichtliche Erklärung des N. T. 1909, pag. 223-244.

23) Vgl. A. v. Deursen, Der Heilbringer, 1931, p. 378. Bij de patres Justinus Martyr, Origenes wordt gewezen op de parallelen in de heidensche mythologieën. Dit is niet bedoeld als verklaring, maar als argumentum ad hominem.

Vgl. Machen, a.w. p. 330.

24) a.w. p. 290.

25) a.w. p. 174.

26) p. 291.

27) Dit is heel duidelijk aangetoond door Dr S. U. Zuidema in z'n artikelenreeks in het N. O. I. Kerkblad, 24e jrg., p. 205.

28) Credo, 1935, p. 57-65, Kirchliche Dogmatik I 2, p. 187-221.

29) Vgl. Prof. K. Schilder, Ref. XVI, no. 3.

30) Schepper en Schepping, III, p. 174.

Ook vindt hij, dat een gedachte als deze heel moeilijk kan worden verhaald in de Zending. Hiermee hebben we een kort overzicht gegeven van de bezwaren, die tegen de maagdelijke geboorte zijn ingebracht.

N.

K. M.

UIT DE SCHRIFT

Wederopbouw.

Toen ik zelf in het huis van Sjemsja, den zoon van Delaja, den zoon van Mehetabel kwam, terwijl deze in geestvervoering was, zelde deze: „We mochten samen gaan naar het huis Gods, midden in den tempel, en de tempeldeuren sluiten, want men komt u vermoorden, ja bij nacht komt men u vermoorden!“ Maar ik zelde: „Zou een man als ik vluchten? En wie, die is als ik, zou den tempel kunnen binnengaan en in het leven blijven? Ik ga niet.“ Ik begreep het wel: „Zie, God had hem niet gezonden om deze profetie aangaande mij uit te spreken, maar Tobias en Sanballat hadden hem omgekocht, opdat ik bang zou worden en aldus zou doen en zondigden.“ Dat ware dan voor hem een gelegenheid tot later geweest om smaad over mij te brengen.“ „Gedenk, o mijn God, Tobias en Sanballat, maar deze zijn daden! En ook de profetes Noadja en de overige profeten, die mij bang wilden maken!“

Nehemia 6: 10-14 (vertaling Dr A. Noordzij).

„Nehemias“, de heilige Bouwmeester, zooals Vondel hem aandient, is de man van Jeruzalem's wederopbouw geweest. De verwoeste stad moest uit het stof herrijzen. Maar Nehemia is in de ziel gezonken het psalmwoord, dat zoo de Heere de stad niet bouwt, tevergeefs de bouwlieden zich eraan geven. Wat van den bouw geldt, is ook voor den wederopbouw van kracht.

Daarom is Nehemia niet de man, die den wederopbouw kan beginnen met ongeloovigen of defaitisten. Als „binnen den kring van Juda“, d.w.z. in de gemeenschap der teruggekeerde ballingen de moedeloosheid aan het woord komt, dan zingen de vermoelden een liedje:

„Des dragers kracht is op;
er is te veel pijn;
wij, wij kunnen niet
den muur bouwen.“

(4: 10, vertaling Noordzij).

Die slappe lieden ook; van den geestelijken tegenstand, door de groep Sanballat geboden, repen zij niet. Ze worden er niet door aangevuurd. Wederopbouw is een kwestie van materiële waarden, en van niet meer. Zij zien alleen maar pijn. Den heiligen krijg zwijgen ze in hun kerm-liedje dood. Maar Nehemia gaat door: wee hem, als hij het niet doet. Hij ziet wel den heiligen oorlog. Wederopbouw is primair een geestelijk theocratisch begrip. Een étape in den geestelijken strijd.

Nu, hij ondervindt er dan ook al de zwarigheden van. Maar hij komt langs dien weg ook dagelijks verder in de goede, de alleen geestelijke en geloovige uitwerking van dat anders zoo vage begrip van „wederopbouw“.

Nehemia ondervindt de moeilijkheden, zoo zeiden we. Wat al tegenstand: overval, hinder, sabotage, laster-campagne, dreigement, fluistergerucht. En, niet te vergeten, intimidatie, gepaard met een poging, een wettige aanklacht tegen hem uit te lokken. Eerst wordt Nehemia bestookt met een „open brief“. Sanballat, de schrijver van het gesloepen stuk, huichelt enkel vriendelijkheid: — „och, och, Nehemia moest eens weten, hoe hij door allerlei onverantwoordelijke elementen van allerlei leelijke verdacht en beschuldigd wordt, tot van een greep naar de macht toe! Zou een conferentie tussen schrijver en geadresseerde geen raad schaffen? Met de meeste hoogachting, uw dienstvaardige Sanballat. Maar Nehemia doorziet den listigen toelag van intimidatie, die de bedoeling heeft, Nehemia er toe te brengen, het wederopbouwwerk te staken: de kracht van den leider is dan meteen gebroken (6: 5-9). Nehemia's ondubbelzinnig antwoord evenwel bewijst Sanballat, dat de man van den wederopbouw niet in de fuik geloopt is. Dan volgt een nieuwe aanval. Een „ons verder onbekende profet“ moet nu „Nehemia in het voor hem als leek verboden tempelgebouw lokken (vgl. Num. 18: 7), waardoor den priesters gelegenheid wordt geboden hem van heiligschennis aan te klagen en op dien grond om het leven te brengen“. Onder die priesters immers heeft Sanballat's groep heel wat medestanders: het waren de officiële hoogwaardigheidsbekleders, die van den al te parmantigen „leek“ niet veel moesten hebben en over zijn sociale hervormingen lang niet te spreken waren. De combinatie van trouwelooze priesters en valsche profeten is trouwens niet nieuw: Jesaja wist er ook alles van, en Michä eveneens. Als nu, waarschijnlijk op invitatie, Nehemia bij dezen valschen profet op bezoek komt, raakt de man, casueel genoeg, in „geestverrukking“¹⁾, — de simulant! En weer zingt de sirene: Nehemia, laten we

toch samen naar den tempel gaan, sluipmoordenaars bedreigen uw leven, maar daar zij ge tenminste veilig. De Heere zelf geeft kennelijk deze waarschuwing mij in! Maar Nehemia loopt ook nu niet in de val. Hij begrijpt, dat de quasi-godsgezant omgekocht is, en zal niemand de kans geven, hem van illegale handelingen (als een in zijn geval den niet-leviet verboden overschrijding van den tempeldorpel) te beschuldigen. Mag hij blijven doorwerken, dan moet het volk weten, waar het om gaat. En moet hij, zooveel het vleesch aangaat, eenmaal ten val komen, dan dient het volk nog te weten, waar het om gaat. In dat geval zal de wederopbouw van den tempel zelfs nog door zijn persoonlijke schade wezenlijk gediend zijn. Ook al wordt hem troffel en zwaard door de Sanballats en andere verraders uit handen geslagen. Maar valt hij in het voor hem gesponnen net der vreesachtigheid of der illegale handelingen (hoezeer ook overigens haast onvermijdelijk), dan heeft zijn ondergang niets stichtends, en wordt de zaak van den wederopbouw werkelijk en voor goed geschaad.

En nu durft de profet ook met het verraad tot God komen, — als aanklager. Hij redt zich niet uit den greep van het hem opgedrongen conflict door een quasi-stichtelijke mishandeling van het woord: hebt uwe vijanden lief, als zou dit een bevel zijn, om den heiligen oorlog stop te zetten. Neen, — God moge gedanken aan Tobias en Sanballat, „aanklagers van andere goden“, en ook aan die „profetes“ en de andere „profeten“, die als valsche profeten zich dienstbaar stellen aan de legionairs van het geestelijk verraad. Hun namen en personen zijn in het niet verzonken, maar Nehemia heeft ze voor Gods aangezicht gebracht, en in het kroniekenboek hierboven staan die namen aangeleekend: — eens zal het van de daken gepredikt worden, wat deze duisterlingen — onder wie de dame Noadja niet ontbreekt — hebben uitgericht.

Zoo weten wij, wat wederopbouw is.

Het is niet een kruisersdienst-op-groote-schaal, 't is geen georganiseerde puin-opruiming. Het is bekeering tot God, verzameling van het „overblijfsel“, dat naar de verkiezing is, combinatie van troffel en zwaard, maar deze beide gehanteerd in den principieelen geloofsstrijd.

Dies met een stoet hartsiers ick 't lijf
[verzek'en ginch,
En gaf den bouwlieden, zo ick 's vyands
[list doorsnuffel,
Den degen in d' een vuyst, in d' ander hand
[den truffel,
Den beucklaer by de werck, om schullen
[slagh op slagh
Van 'theyr, dat zwert van nyd steeds op
[zijn luymen lagh, —

zooals Vondel het teekent.

Wederopbouw kan dus niet zijn een herstel-naar-de-gelijkschakelingsmethode. Want deze methode wischt de grenzen tusschen Godsvrees en haar tegendeel uit: treft economische, sociale, architectonische voorzieningen, doch schakelt daarbij de propaganda voor heidendom en ongeloofstheorieën in en lokt of dwingt haar catechumenen bij duizenden: onder de kleine kinderen, die uit lo-geeren gaan, onder de krachtige mannen, die worden opgeroepen tot den wederopbouw, en onder de sociaal afhankelijken. De echte wederopbouw daarentegen is op den Christus Gods gericht; al was het gerucht ook valsche, dat Nehemia misschien wel de Messiaansche koning zou willen worden, niettemin werkte hij gehoorzaam op dezen Koning aan; hij verbiedt daarom de gemengde huwelijken (geen ras-, doch geloofskwestie), herstelt den sabbath, verwijdert de geestelijke verraders, voorziet den tempel van het noodige, legt de „trouwbonnd-oorkonde“ vast, leest de wet Gods publiek, roept een boetedag uit, vervult de schaduwen, ontziet als niet-leviet de wet, die hem den toegang tot den tempel ontziet, zorgt voor de priesters en hun tractement, en bouwt in den staat aan de kerk:

Doen klom ons juychen nae 't gesternte
[klaer van schimmer²⁾,
Om dat van derwaerts was gezegent ons
[getimmer,
De stadt bevolckert weer van 't Priesterlijck
[geslacht,
Zyn thiende Levi wierd geheylycht en
[gebracht,
De Godsdienst racekte in zwang: waerom
[myn naem zal duren
Zoo langh Jerusalem derf roemen op zijn
[muyren.

Er is een zoogenaamde wederopbouw, die een étape is in den oorlog van den Antichrist tegen den Christus Gods. Valsche profeten luiden hem in, baatzucht en intrigue worden soms zijn methodische propaganda-middelen. De christen late zich daarbij niet inschakelen, en de kerk houde den hongerigen mond open van de kinderen der vaders, die afbraak noemen wat ongeloovigen als wederopbouw aandienen, en die deswege worden nagesloten van steun. Ze brenge de Sanballat's voor Gods troon, en de Noadja's ook, en doe in elk van

haar ledige
plaats op
of van
liever on-
hem hou-
Immer

Men
Men

De D
Een
Van
En je
Men
W
Da
Ve

De v

1) Het I
door ander
opgevat. He
2) Schilt
3) J. v.
Kerke v.
uitgebrand).

KE

WEERI

Er zijn
de tekenen
der tekeer
tijd te k
toekomst
ze zich g
eindkatal
bepaalde
vast zette
Geen won
die wij t
tot het
zoek — n
ting.

Het bel
vaarlijk is
der werel
gekregen.
betreft d
laatste da
in de Sel
gaf hij on
macht zie
tieke, cult
de volgro
de schaal
sluitteel. V
omtrent d
paalid tij
machten
Antichrist
en éénker
christ nog
mand mo
kan in te
Maar dat
tot zijn p
mogen w
Antichrist
zijn; wij
mensch d
2: 4: de
vgl. vs 6:
zal de gel
allen, me
verleiden.
worstelen

En hier
op dezen
tegen s
wereld „a
ettelijke
geworden.
tussenp
Intensieve
het antie
Pinksterg
over heel
geloovige
eens voor
gesteld, v
houd van
geopenba
aan alle
over zal
wenk van
„in één v
de verste
de geheel
ken, dat
tratie als
nationale

luipmoorde-
zigt ge ten-
niet u
dient het
m gaat. In
den tempel
le wezenlijk
l en zwaard
s uit handen
u gesponnen
handelingen
ijdelijk, dan
s, en wordt
lijk en voor

verraad tot
zich niet u
conflict door
het woord
n bevel zijn
n. Neen, —
ballat, aan-
an die „pro-
als valsche
de legionair
nen en per-
ar Nehemia
ht, en in het
amen aange-
en gepredikt
nder wie de
n uitgericht-

uw is.
grote-schaal,
ning. Het is
het „over-
combinatie
de gehanteerd
strijd.

k 't lijf
n gingh,
yands
orsnuffel,
nder hand-
n truffel,
schuiten
op slagh
eeds op
lagh, —

herstel-naar-
leze methode
ees en haar
sociale, archi-
akelt daarbij
ngeloofstheo-
chumenen bij
n, die uit lo-
nen, die wor-
nwdienst, en
echte weder-
istus Gods
h, dat Nche-
koning zou
gehoorzaam
aom de ge-
geloofskwes-
de geestelijke
hel noodige,
leest de wet
it, vervult de
wet, die hem
zorgt voor de
t in den staat

gesternle
nmer 2),
egent ons
gelimmer.
Priesterlijk
[geslacht,
ght en
gebracht,
waerom
zal duren
en op zijn
[myren.

rouw, die een
tichrist tegen
n luiden hem
as zijn metho-
isten late zich
k houde den
en der vaders,
en als weder-
worden uit-
ballat's voor
toe in elk van

haar leden haar plicht. Wordt den voor het geloof
plaats opentlatend wederopbouw dienst van boven,
of van buiten af, de kop ingedrukt, zij ligge
liever onder den voet van den vijand, dan met
hem bouw te heeten, wat God braak noemt.

Immers,

Men lescht vergeefs; het is om niet gekreten:
Men bluscht geen vier, zoo Godt ons niet

[beschermt.

De Kerk gelijkt (gelijk verkracht, eilacht)
Een Konings Bruij, berooft op hare staets
Van Sluierpracht, geseente, parle, en ring.
En jammerlijk mishandelt, en geschonden.
Men hangt vergeefs een lullerlijk zijn hart.
Wat met tieras of koper wordt gebonden,
Dat spat in 't eind: hoewel het eeuwen lart.
Vergaep u niet aan hout of steen

[uitwendigh:

De ware Kerk staet vast, en duurt

[bestendigh. 2)

K. S.

1) Het hebr. woord, door Noordzij aldus vertaald, wordt
door anderen, ook door Aalders (Valsehe Prof. 126) anders
opgevat. Het maakt voor het doel van dit artikel geen verschil.

2) Schittering.

3) J. v. d. Vandel, Klaghe over het verongelucken der
Kerke v. St. Kath. te Amsterdam (de Nieuwe Kerk, in 1645
uitgebrand).

KERKELUK LEVEN

WEERHOUDING.

Er zijn altijd christen-mensen, die niet zoozeer
de teekenen der tijden verstaan, als wel naar de tijden
der teekenen uitzien. Ze pogen niet zoozeer hun eigen
tijd te kennen, als wel de tijden der maranatha-
toekomst te herkennen: hun eigen voorstelling hebben
ze zich gevormd van de messiaansche eeuw, van de
eindkatastrofe, en nu doen ze al hun best, om het
bepaalde toekomstbeeld, dat zich in hun geest eenmaal
vast zette, weer te vinden in de feiten van den dag.
Geen wonder, dat met name de spanningsvolle periode,
die wij thans beleven, hun zoekenden geest prikkelt
tot het instellen van een steeds vernieuwd onder-
zoek — met behoud van de eenmaal ingeslagen rich-
ting.

Het behoeft geen lang betoog, dat zulk doen ge-
vaarlijk is. We hebben in de Schrift van de eindperiode
der wereldgeschiedenis een min of meer afgerond beeld
gekregen. De hoofdzak is ons gezegd. Met name wat
betreft de diepere bewegende krachten, die in de
laatste dagen aan het werk zullen komen. Maar verder
is de Schrift niet gegaan. Een fotografisch beeld
gaf zij ons niet. Wel weten we, dat de antichristelijke
macht zich zal doen gelden, maar omtrent het poli-
tiek, cultureel, economisch „raam“, binnen hetwelk
de volgreide antichristelijke macht haar gewicht in
de schaal zal werpen, gaf de Schrift ons geen uit-
sluitend. Vandaar dan ook, dat elke eeuw speculaties
omtrent den Antichrist kon geven, welke in een be-
paald tijdgeest bepaald bepaalde publieke personen of
machten aangewezen hebben als parousie van den
Antichrist. De feiten hebben niettemin al die overtijde
en éénkennige speculaties achterhaald. Dat de Anti-
christ nog niet geboren is, zal met stelligheid nie-
mand mogen verzekeren: wij leven zeer snel, en er
kan in korten tijd erg veel veranderen in de wereld.
Maar dat hij nog niet verschenen is, nog niet
tot zijn parousie (2 Thess. 2) gekomen is, dat
mogen we elkaar wel verzekeren. „De“ werkelijke
Antichrist zal naar onze overtuiging een mensch
zijn; wij zien geen kans, om Paulus' uitdrukking „de
mensch der zonde“ anders uit te leggen (2 Thess.
2:4: de goddelooze mensch, het kind des verderfs;
vgl. vs 6: de goddelooze). Maar die mensch der zonde
zal de geheele wereld achter zich aan krijgen; hij zal
allen, met uitzondering dan van de uitverkorenen,
verleiden. Hij zal niet meer met tegencandidaten te
worstelen hebben.

En hier krijgen we voor ons denken houvast: tot
op dezen dag toe is er niemand opgestaan, die geen
tegenstander had. Niemand, die de geheele
wereld „aansprak“, of „toesprak“. Er zijn ongetwijfeld
ettelijke antichristelijke machten reeds openbaar
geworden. En ze komen in versneld tempo op: de
tusschenpoozen worden korter, de concentratie wordt
intensiever. Concentratie is één der voorwaarden voor
het antichristelijk bedrijf: de Geest van Christus, de
Pinsktergeest heeft juist gedecentraliseerd, en de kerk
over heel de aarde uitgezaaid; door het ambt der
geloovigen heeft Hij de concentreernde hiërarchie,
eens voor den „schaduw“-dienst door God Zelf in-
gesteld, vervallen verklaard en gebroken, en met be-
houd van ras-, taal- en cultuurverschillen Zijn kracht
geopenbaard in het toebrengen der uitverkorenen Gods
aan alle plaatsen van Gods heerschappij. Daartegen-
over zal de Antichrist centraliseerend werken: één
wenk van hem zal bevel voor heel de wereld zijn,
„in één ure“ zal zijn stem de wereld bereiken tot in
de verste hoeken, en aan zijn eenhoofdige bestuur zal
de geheele massa zich onderwerpen. Het zal dan bli-
ken, dat de onderscheiden „nationale“ concen-
traties slechts voorbereiding waren op de groote Inter-
nationale Concentratie, ook al was het „internatio-

nale“ aanvankelijk fel gescholden, ja, vervloekt. Maar
indien — naar we meenen — dit de grondtrekken
van het schriftuurlijke beeld van den Antichrist zijn,
dan vloeit daaruit voort, dat de Antichrist nog niet
verschenen kan zijn. Van een wereldconcentratie is
nog geen sprake. De machten, die elkaar weerstaan,
wegen nog te zeer tegen elkander op.

2

Hiermee is niet gezegd, dat onze tijd geen antichriste-
telijke tendenzen vertoont. Zonder eenigen twijfel
komt de Antichrist naderbij; en onze tijd levert geen
andere dan zevenmijlslaanzen; ook hem dus niet. Ik
zie mezelf nog als amper 9-jarig jongetje op de gaan-
derij van de Kamper Burgwalkerk staan na de Oude-
jaarsavondpreek, die de G. Elzenga had gehouden bij
den overgang van 1899—1900. Een nieuwe eeuw:
de preek had er veel van gezegd. Wat al een uitvin-
dingen in de 19e, en wat zou de 20e haren? Sedert
zijn nog geen volle 40 jaar verstreken, maar wat is
er al niet gebeurd! De pink van die 40 jaar is dikker
dan de lendenen der in die preek overziede eeuw!
Binnen één minuut is de stem van één mensch een
paar maal over de wereld per radio heengegaan...

Alleen maar: de uitzendingen zijn nog te veel, en
de uitzendstations nog te zeer gedifferentieerd en
onderling te zeer polemisch, dan dat wij zouden ver-
mogen te zeggen: hier is de Antichrist, of daar is hij.
De concentraties van heden verlopen vlot en snel;
stom huigen duizenden het hoofd; en wie niet door
een diep ingevreten vernuchtheid aan een goddelijk
of voor goddelijk aangezien beginsel in de consciëntie
is gebonden, wijkt spoedig voor 't dreigende geweld.
En toch — al die concentraties wachten nog op een
top-prestatie, op een kop-concentratie. De pluriformi-
teit is den Antichrist een onaanvaardbaar dogma; hij
zal de uniformiteit begeeren, en niet rusten, eer hij
ze heeft doorgedreven.

3

Wij achten het, óók ter opscherping van onze eigen
christelijke attentie, goed, hierop te wijzen. Niets is
in dezen tijd funester dan nervositeit en valsche spe-
culatie. Er bestaat geen christelijke nervositeit, al is
er veel nervositeit van christenmensen. Het is een
overwinning van onze valsche onrust, als we rustig
tot elkaar kunnen zeggen: „de“ Antichrist is nog
nergens verschenen.

Maar — zal iemand vragen — wordt door deze
redeneering de christelijke aandacht nu werkelijk op-
gescherpt? Wordt ze niet veeleer er door afge-
stompt?

Wij antwoorden: neen.

Want de erkenning, dat „de“ Antichrist nog niet
verschenen is, dat hij nog niet tot zijn parousie
(publieke en officiële verschijning) kwam, behoeft
ons oog niet te sluiten voor de antichristelijke ten-
denzen, die én hier én ginds aan den dag treden.
Er zijn antichristen (meervoud), die de voorlopers
van „den“ Antichrist (enkelvoud) zijn. Het staat
dan ook juist omgekeerd: de christelijke aandacht
wordt er door gescherpt, en van het doolspoor afge-
leid. Zouden wij immers maar één kant uitzien, naar
slechts één hoofdstad wijzen, niet meer dan één
bepaald naam noemen, dan zouden wij vergeten, dat
op dit moment ook nog aan andere plaatsen de vóór-
bereidende antichristelijke macht zich naar voren
dringt. Wij zouden dan de antichristelijke macht bin-
den aan één bepaald politiek systeem, aan één
ons bekende economische orde, aan één gevolgde re-
volutionaire methode. En als we dan andere, die toch
evenzeer in antichristelijke richting werken, zouden
veronachtzamen, dan zouden we dus van den werke-
lijken Antichrist een verwrongen beeld ons
vormen. Met andere woorden: ons quasi-herkennen
van de tijden der teekenen zou ons oog sluiten voor
een belangrijk stuk van de teekenen der tijden.

Het onberispelijke gevolg is dan, dat we tengevolge
van die vermalling en uitholling van onze voorstel-
ling van den Antichrist niet meer bedenken, wat toch
de Schrift ons duidelijk leert, dat n.l. de ééne
antichristelijke machtsconcentratie de
andere kan bestrijden — voor een tijd.
Zoolang die onderlinge concurrentiestrijd duurt, zóo-
lang zal „de“ Antichrist nog niet het wereldpodium
kunnen bespringen. Maar de toeziende kerk zal daar-
in geen reden zien, om te zeggen: hij is er nog niet,
het valt dus nog al mee... Omgekeerd, ze zal naar
alle kanten moeten zien, en opletten, en dienen te
zeggen: de antichristelijke voorlopers zijn rechts
en links, ze zijn hier én daar, en op meer dan één
front hebben derhalve wij te strijden... net zoo lang
tot het God belieft, ons de laatste doortochtsmogelijk-
heid af te snijden. Dat zal gebeuren, zoodra de anti-
christelijke voorlopers, die eerst nog partidele
werkterreinen hebben veroverd, de koppen bij elkaar
steken, of ook elkaar successieff hebben dood gemaakt
tót dat tenslotte de sterkste overleef als eindoverwin-
naar. Dan is het tot de definitieve vorming van één
universeel, oecumenisch, internationaal antichristelijk
front gekomen; dan is er voor de kerk nergens uit-
komst meer — zooveel het vleesch betreft; dan zullen
de scheidslijnen niet meer loopen tusschen bolsjewiek
en antibolsjewiek, plutoeraat en antiplutoeraat, mar-
xist en antimarxist, doch alleen maar tusschen ge-
prononceerd antichristelijk én trouw christelijk. Chris-
telijk, in den strakten zin des woords.

4

Dat in den tijd dier voorlopers de ééne antichriste-
lijke macht de andere voor een tijd kan onderdrukken,
(Zie vervolg op blz. 326.)

Lotsverbondenheid.

God heeft ons gebracht in de werkelijkheden van
nood en vernedering, opdat wij andere werkelijk-
heden zouden leeren kennen.

Daar is bijvoorbeeld de werkelijkheid van de
gemeenschap der heiligen. Hoe trekken de banden,
ons hart zit geregeld in den trein of het busst langs
gebaande en ongebaande wegen. Het zit in de
zonnige dorpen van Groningen, het dwaalt langs
de Drentsche vaarten, het bezoekt de elf en dertig
gemeenten van Friesland, het schrijdt door het
puin van de Maasstad en wandelt over het geteis-
terde Walcheren, het wil de grens over naar de
broeders in Vlaanderen. Het kent de behoefte,
even de vraag te stellen: Hoe gaat het? de hand te
schudden en te zeggen: Goda bevelen! Hoe be-
leven wij nu het versje: „Zoete handen, die mij
binden aan het lieve volk van God.“

Daar blijft het niet bij, wij beleven sterker de
lotsverbondenheid met al onze medeburgers. Wij
zijn onder één oordeel, één gemeenschappelijke
nood heeft ons samengebracht. „Wij zijn allemaal
familie“ sprak een man uit een rood huizenblok,
toen hij mij tijdens een luchtgevecht zijn huis
opende. Ja, mijn hart kent geen besmette havens,
het wendt den steven overal heen, waar menschen-
harten lijden en hopen.

Nog wijder voelen wij den band trekken, wij be-
hooren tot de aardsche creatuur. Alle schepsel
lijdt geweld in den nood onzer dagen. Het ver-
wacht de openbaring der kinderen Gods. In een
vlierstruik nabij mijn woning zit een vogel, die
evenals zijn menschelijke buurman niet precies het
onderscheid kent tusschen dag en nacht. Lang
vóór het morgenkrieken klimt hij op zijn tak en
heft zijn lied aan, waarin weemoed en hoop elkan-
der afwisselen.

Bij het licht van Gods Woord leeren wij nog een
andere lotsverbondenheid kennen, de verbonden-
heid met de engelen Gods. Dat deze hemelsche
wachters ons in dagen van nood en machten van
angst omringen, is op grond van de Schriften
buiten twijfel. Dat deze dienstknechten Gods ten
nauwste betrokken zijn bij de uitvoering der oor-
deelen is evenzeer onwedsprekelijk. Ik zou het
zoo durven zeggen: er is een druk verkeer tus-
schen den hemel en de aarde in deze dagen!

In gewone tijden zijn onze oogen daar meestal
voor gesloten. De wereld is zoo vol met men-
schen, dat er voor de engelen geen aandacht over-
blijft. Daarbij zijn deze hemelingen zwijgzamer
dan de mensch, zij spreken slechts als zij iets te
zeggen gekregen hebben. Engelen ontmoeten wij
gedurig in de heilshistorie, maar wij leven alsof
zij emeritaat hadden ontvangen of op wachtgeld
waren gesteld. Wij hebben de uitredingen en ge-
nade-weldaden des Heeren schier alle onpersoon-
lijk gemaakt, maar de Schrift spreekt ons van ge-
dienstige geesten, uitgezonden ten dienst van hen,
die de zaligheid beerven zullen.

Engelen zijn die wezens in de schepping Gods,
die de verbondenheid des bloeds niet kennen, die
niet in organisch verband gesteld zijn. Toch heeft
het den HEERE behaagd, hen op het nauwst bij
het verlossingswerk te betrekken. Hoewel zij
krachtens hun schepping en bestemming geen lid
van het Lichaam van Christus zijn, heeft de
HEERE hun arbeid en hun verrukkingen op het
nauwst verweven met de lotgevallen van Zijn Kerk.
Waar Abraham zijn tentpin inslaat en als vreem-
deling verkeert, daar dalen ook deze hemelsche
vreemdelingen op aarde neder. Waar Jakob zijn
nachtleger heendrijft of hinkt langs zijn pelgrimspad,
daar zijn de engelen ook. Zelfs waar Lazarus zijn
matrasje spreidt en zijn melaatsche hand uitsteekt
naar een aalmoes, daar hurken ook de mannen
neer in het blinkend kleed en het zal hun hoogste
vreugde zijn als zij dien bedelaar in hun armen
thuis mogen dragen.

Het is waar, in deze lotsverbondenheid is ons
behoud niet gelegen. Dat behoud rust alleen in de
lotsverbondenheid met Hem, Die ons vleesch en
bloed heeft aangenomen en de oorzaak van onzen
eeuwig honger en kommer heeft weggedragen.
Alleen in Hem wordt de lotsverbondenheid van
ons met de hemelsche wereld een werkelijkheid.
Maar die wordt dan ook een werkelijkheid. Niet
als of rechtstreeksch verkeer met de engelen Gods
ons mogelijk of veroorloofd zou zijn. Aanbid God!
waarschuw de engel den Ziener van Patmos. Doch
Hem alleen aanbeddend, mogen wij ook de be-
schermering gelooven, die gelegen is in de nabijheid
der hemelsche wachters. Die met ons zijn, zijn
meer dan die tegen ons zijn! N. B.

Benut U de gelegenheid wel een
nieuwen abonnee te werven? Proef-
nummers zijn steeds ter beschikking.